

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto asiassa ”Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus neuvoston asetuksen (EY) N:o 2012/2002 muuttamisesta taloudellisen tuen antamiseksi jäsenvaltioille niihin kohdistuvan vakavan taloudellisen rasitteen kattamiseksi Yhdistyneen kuningaskunnan erotessa unionista ilman sopimusta”

(COM(2019) 399 final – 2019/0183 (COD))

(2020/C 14/12)

Yleisesittelijä: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Lausuntopyyntö	Euroopan unionin neuvosto, 13.9.2019 Euroopan parlamentti, 16.9.2019
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 175 artiklan 3 kohta ja 304 artikla
Vastaava jaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”
Komitean työvaliokunnan päätös	24.9.2019
Hyväksyminen täysistunnossa	25.9.2019
Täysistunnon nro	546
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	144/0/6

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK katsoo, että solidaarisuuden ja toissijaisuuden periaatteilla on olennainen merkitys Euroopan unionin toiminnan kannalta. Onkin tärkeää, että jos Yhdistynyt kuningaskunta eroaa 31. lokakuuta unionista ilman sopimusta, kaikki jäsenvaltiot pitävät yhtä ja tarttuvat tämän päätöksen seurauksiin ja haasteisiin yhdessä.

1.2 ETSK toteaa, että ehdotus on osa Yhdistyneen kuningaskunnan sopimuksetonta EU-eroa koskevien varautumistoimenpiteiden pakettia, jonka komissio antoi 4. syyskuuta 2019 Eurooppa-neuvoston kehoitettua tutkimaan kaikkia mahdollisuuksia hyödyntää olemassa olevia rahastoja pyrittäessä helpottamaan jäsenvaltioille mahdollisesti aiheutuvia taloudellisia rasitteita.

1.3 Euroopan unionin solidaarisuusrahaston perustamisesta annettuun asetuksen tehdään lisäys, jonka mukaan ’suurkatastrofeilla’ tarkoitetaan luonnonkatastrofeja sekä tilanteita, joissa jäsenvaltioille aiheutuu vakava taloudellinen rasite välittömänä seurauksena siitä, että Yhdistynyt kuningaskunta eroaa unionista ilman sopimusta. ETSK kannattaa lisäystä sillä ehdolla, että tämä jää kertaluonteiseksi toimenpiteeksi, joka rajoittuu vuoden 2020 loppuun.

1.4 ETSK ehdottaa, että komissio harkitsisi sellaisen EU:n välineen luomista, jolla voidaan selviytyä vastaavista poliittisista tilanteista ja kriiseistä tulevaisuudessa. Jos tällainen väline luodaan, sitä tulisi kuitenkin käyttää vain poikkeuksellisissa tilanteissa ja päättää siitä virallisesti tapaus tapaukselta. Olisi määriteltävä selkeästi erityiset edellytykset, joiden perusteella korvausta voidaan myöntää.

1.5 ETSK uskoo vahvasti, että komission olisi toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, ettei soveltamisalan laajentaminen johda tilanteeseen, jossa EU:n solidaarisuusrahaston kyky vastata luonnonkatastrofeihin liittyviin odottamattomiin tapahtumiin vaarantuisi.

1.6 ETSK katsoo, että määräajaksi asetettu 30. huhtikuuta 2020 on varsin myöhäinen, ja kehottaakin komissiota nopeuttamaan menettelyä varojen asettamiseksi käyttöön siinä tapauksessa, että Yhdistynyt kuningaskunta eroaa EU:sta ilman sopimusta.

1.7 ETSK on tyytyväinen siihen, että ennakkomaksujen taso nostetaan nykyisestä 10 prosentista 25 prosenttiin ennakoitun rahoitusosuuden määrästä, mutta tarvitaan lisätoimia, jotta reagointi voisi olla nopeaa ja tehokasta.

1.8 ETSK katsoo, että komission tulisi kiinnittää erityistä huomiota pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (pk-yritykset), sillä ne ovat kaikkein altteimpia brexitin haasteille.

2. Yleistä

2.1 EU:n solidaarisuusrahasto perustettiin vuonna 2002 tukemaan jäsenvaltioita ja liittymisneuvotteluja käyviä maita suurissa luonnonkatastrofeissa, joita aiheuttavat tulvat, myrskyt, maanjäristykset, tulivuorenpurkaukset, metsäpalot tai kuivuus. Sen varoja voidaan ottaa käyttöön asianomaisen maan hakemuksesta, jos katastrofi on sen laajuinen, että se oikeuttaa Euroopan taseiset toimet.

2.2 ETSK on samaa mieltä siitä, että solidaarisuusrahaston toiminta on konkreettinen osoitus EU:n solidaarisuudesta, jonka puitteissa jäsenvaltiot pitävät yhtä ja sopivat tukevuksensa toisiaan asettamalla lisävaroja käyttöön EU:n talousarvion kautta.

2.3 Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulee 1. marraskuuta 2019 unionin ulkopuolinen maa, ellei se ratifioi erosopimusta 31. lokakuuta 2019 mennessä tai esitä kolmannen kerran jatkoaikapyyntöä, jonka Eurooppa-neuvosto (50 artikla) hyväksyy yksimielisesti.

2.4 Siinä tapauksessa, että Yhdistynyt kuningaskunta eroaa EU:sta ilman sopimusta, EU:n primaarioikeuden ja johdetun oikeuden soveltaminen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan lakkaa heti eropäivänä. Erosopimuksessa määrättyä siirtymäkautta ei sovelleta. Tästä aiheutuu merkittävää vahinkoa kansalaisille ja yrityksille ja julkisille palveluille ja myös vakavia vaikutuksia talous- ja rahoitustilanteeseen.

2.5 ETSK katsoo, että vaikka sopimukseton brexit-ero on kertaluonteinen tapahtuma, sen haitalliset vaikutukset voivat johtaa suurkatastrofiin. Vaikka eron vaikutuksia onkin vaikea arvioida täsmällisesti, vaikutukset talouteen, työmarkkinoihin ja julkiseen talouteen ovat merkittävät, etenkin lyhyellä aikavälillä. Lisäksi voidaan kohtuudella olettaa, että sopimuksettoman eron vaikutukset tuntuvat joillain aloilla ja alueilla ja joissain jäsenvaltioissa enemmän kuin muualla. ETSK katsoo, että näiden vaikutusten lieventämiseksi olisi perusteltua vedota solidaarisuusperiaatteeseen sekä toissijaisuusperiaatteeseen.

2.6 ETSK suhtautuuakin myönteisesti ehdotukseen 11. marraskuuta 2002 Euroopan unionin solidaarisuusrahaston perustamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2012/2002⁽¹⁾ muuttamisesta niin, että sen soveltamisalaa laajennetaan, jotta se kattaa tietyn tyyppiset julkiset lisämenot ja jotta 'suurkatastrofien' käsite kattaa luonnonkatastrofien lisäksi myös tilanteet, joissa jäsenvaltioille aiheutuu vakava taloudellinen rasite välittömänä seurauksena siitä, että Yhdistynyt kuningaskunta eroaa unionista ilman sopimusta. Koska kyseessä on kertaluonteinen tilanne, määrärahat tätä varten on rajoitettava enintään puoleen vuosina 2019 ja 2020 käytettävissä olevasta enimmäismäärästä.

3. Erityistä

3.1 ETSK on kannattanut Euroopan unionin solidaarisuusrahastoa siitä lähtien, kun sitä ensi kerran ehdotettiin, ja on kannustanut komissiota tekemään kaikki tarvittavat muutokset, jotta rahastosta voisi tulla luonnonkatastrofin sattuessa tehokkaampi tukimekanismi jäsenvaltioille, ehdokasmaille ja naapurimaille.

3.2 ETSK kannattaa asetuksen soveltamisalan laajentamista, mutta varoittaa, että tämän pitää olla kertaluonteinen tapahtuma. ETSK ehdottaakin harkitsemaan sellaisen EU:n välineen luomista, jolla voidaan selviytyä vastaavista poliittisista tilanteista ja kriiseistä tulevaisuudessa.

3.3 ETSK katsoo, että komission olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, ettei soveltamisalan laajentaminen johda tilanteeseen, jossa EU:n solidaarisuusrahaston kyky vastata luonnonkatastrofeihin liittyviin odottamattomiin tapahtumiin vaarantuisi.

3.4 ETSK ymmärtää, että kynnyksarvoksi sille, että jäsenvaltio voi hakea tukea, on asetettu 1,5 miljardia euroa (vuoden 2011 hintoina) tai 0,3 prosenttia bruttokansantulosta, jotta voidaan ottaa huomioon tapaukset, joissa kyseinen jäsenvaltio ei pysty yksinään selviytymään sille aiheutuneesta taloudellisesta rasitteesta (vakava taloudellinen rasite).

3.5 ETSK kehottaa komissiota laatimaan luonnoksen suuntaviivoista, jotta jäsenvaltioita voidaan avustaa sopimuksettoman brexitiin aiheuttaman vakavan taloudellisen rasitteen laskemisessa.

(¹) EUVL L 311, 14.11.2002, s. 3.

3.6 ETSK kehottaa komissiota nopeuttamaan menettelyä varojen käyttöön asettamiseksi. Sen mielestä ehdotettu ajankohta eli 30. huhtikuuta 2020 on varsin myöhäinen.

3.7 ETSK katsoo, että ennakkomaksujen tason nostaminen nykyisestä 10 prosentista 25 prosenttiin ennakoitun rahoitusosuuden määrästä on yksi keino nopeuttaa menettelyä, mutta tarvitaan lisätoimia, jotta reagointi voisi olla nopeaa ja tehokasta.

3.8 ETSK kehottaa varmistamaan, että Euroopan globalisaatorahastoon samaan aikaan tehtävän brexitiin liittyvän muutoksen seurauksena ei ole limittäisiä korvauksia EU:n solidaarisuusrahaston kanssa, sillä tämä saattaisi johtaa rahastojen päällekkäisyyteen.

3.9 ETSK katsoo, että sopimuksettomasta brexististä aiheutuvat taloudelliset kustannukset ovat erityisen korkeat aloilla, joilla on eniten yhteyksiä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Tämä saattaa koskea esimerkiksi maatalous- ja elintarvikealan viejiä, jotka ovat suuntautuneet Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoille, kalastusyrittäjiä, jotka ovat riippuvaisia pääsystä Yhdistyneen kuningaskunnan vesille, sekä matkailuyrittäjiä alueilla, jotka ovat suosittuja brittimatkailijoiden keskuudessa. Näihin ongelmiin tulisi kiinnittää erityistä huomiota, ja näiden vaikutusten lieventämiseen olisi osoitettavat riittävät määrärahat.

3.10 ETSK katsoo, että järjestäytyneellä kansalaisyhteiskunnalla tulisi olla keskeinen asema sopimuksettoman brexitin aiheuttamien vaikutusten määrittämisessä. Komission pitäisi kannustaa jäsenvaltioita kuulemaan asianomaisia organisaatioita hakemuksia valmistellessaan.

Bryssel 25. syyskuuta 2019.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER
